

Ympäristöteemapäivän osallistujat tutustumassa Tapio Perttusen ravitallin katettuun kävelytyskoneeseen.

Hevosyritys huippukuntoon –kiertueen

Ympäristöteemapäivä Orimattilassa

Teija Mäkinen

Ympäristöteemapäivä pidettiin Orimattilassa 25.4.2012. Päivän aikana kuultiin vaihtoehtoja ja kokemuksia tallien lantahuoltoon, vertailtiin tarhojen, laidunten ja hevosurheilualueiden ympäristövaikutuksia, erilaisia energiansäästömahdollisuuksia sekä hevostilojen ja -yritysten eri rahoitusmahdollisuuksia. Käytännön esimerkkejä saatiin vierailusta Tapio Perttusen ravitallilla sekä Orimattilan Hevosklinikalla hevoskylässä.

Susanna Särkijärvi MTT Hevostaloudesta aloitti päivän kertomalla hevostallien tuoreimmista ympäristöuutisista. Hevosala on edelleen kasvussa ja niin suuria kuin pieniäkin talleja rakennetaan ja vanhoja peruskorjataan. Samaan aikaan ympäristönsuojelun ohjeisto on jatkuvasti kiristynyt. Susanna Särkijärvi korostaa ympäristön suojelun tärkeyttä ja ohjeistaa hevosalalla toimivia myös vapaaehtoisiin toimenpiteisiin.

Susanna Särkijärvi.

– Ympäristön suojelu on myös imagokysymys, joka tuo positiivista viestiä yhteiskuntaan hevostaloudesta vastuullisena elinkeinona, Särkijärvi painottaa.

– Monet ympäristönsuojelutoimet lisäävät myös turvallisuutta sekä hevosten hyvinvointia.

Ongelmien syntyyn on edellytykset, koska hevoset sijoittuvat yhä useammin sinne missä ihmisetkin ovat. Myös suurien hevoskeskittymien määrä lisääntyy. Hevoset tarvitsevat kuitenkin paljon tilaa ympärilleen. Piha-alueet, tarhat ja laitumet, eri liikuntamahdollisuudet sekä tallin rehu- ja lantahuolto vaativat tilaa. Kaikki nämä asiat on huomioitava jo perustusvaiheessa.

Hevonen myös kuluttaa tehokkaasti ympäristöään. Hyvä ympäristösuunnittelu vaikuttaa työn tehokkuuteen, vähentää tapaturmariskiä ja parantaa viihtyvyyttä niin asiakkaissa, työntekijöissä kuin hevosissakin. Lisäksi se auttaa jaksamaan työssä paremmin. Ympäristönhoito on myös hyvä kilpailutekijä. Ihmisten tietoisuus ympäristönhoidon tärkeydestä on lisääntynyt ja tallien viihtyvyys vaikuttaa paljon kuluttajan päätöksentekoon. Siisti ympäristö luo kuvan hyvin hoidetusta ja tehokkaasta hevosalan yrityksestä.

Toimiva lantahuolto

Tallien suurimmat materiaalivirrat muodostuvat (osto)rehuista ja kuivikkeista, jotka poistuvat kuivikelannan muodossa. Lanta sisältää suuren määrän ravinteita, yhden hevosen vuosituotos sisältää fosforia noin 8-16 kg, typpeä 42-95 kg ja kaliumia 50-107 kg. Suurin ympäristökuormitus aiheutuu typen

ja fosforin päästöistä. Ravinnepäästöjä syntyy myös tarhoihin, laitumille ja urheilualueille sonnan muodossa, rehujätteinä ja pieniä määriä ravinteita poistuu myös tallien jätevesissä. Toimiva lantahuolto vaikuttaa ratkaisevasti tallien ympäristökuormitukseen.

Lannan käsittelyllä ja kuivikkeiden valinnalla pystytään vaikuttamaan ravinteiden pidättymiseen. Ympäristön kannalta ja jatkokäyttöä ajatellen tärkeitä kuivikkeen ominaisuuksia ovat sen kyky sitoa ravinteita, kompostoituvuus ja arvo lannoitteena. Kuivikkeet ovat yleensä myös suuri kuluerä.

Lainsäädännössä lanta määritellään eläinperäiseksi jätteeksi, joka tulisi ensisijaisesti hyödyntää maanparannusaineena kasvintuotannossa ja toissijaisesti energiana. Tällä hetkellä lannan polttaminen on mahdollista vain luvanvaraisissa jätteenpolttolaitoksissa. Lannan sijoittaminen kaatopaikalle biohajoavana materiaalina on vastoin jätelain periaatteita. Paras vaihtoehto on käyttää lanta omalla tilalla lannoitteena. Koska suurin osa talleista sijaitsee nykyään hevosurheilukeskittymissä tai taajama-alueilla, eikä omaa peltoa ole riittävästi, on lannan loppusijoituksessa ilmaantunut ongelmia.

Sopivan lantahuoltomenetelmän valintaan vaikuttaa monia tekijöitä, esimerkiksi tallin koko, tyyppi ja sijainti, millaista toimintaa harjoitetaan, mitä resursseja on käytettävissä ja mitä hyödykkeitä on tarjolla lähialueilla – sekä suurimpana kriteerinä raha.

– Suunniteltaessa toimivaa lantahuoltoa kannattaa olla yhteydessä oman kunnan ympäristöviranomaisiin, koska lainsäädäntö edellyttää toimivaa lannankäsittelyä, Susanna Särkijärvi korostaa.

Kuivikkeet

Kuivikkeiden valinnassa kannattaa kiinnittää huomiota niiden nesteen- ja ammoniakinsitomiskykyyn, pölyävyyteen ja käsiteltävyyteen. Myös loppusijoitusmahdollisuudet sekä kuivikkeiden saatavuus ja hinta vaikuttavat valintaan.

Turpeella on hyvä nesteen- ja ammoniakinsitomiskyky, minkä ansiosta turvetta kuluu vähemmän käytössä. Huonoina puolina voidaan pitää sen tummaa väriä ja pölyäväisyyttä. Turve toimii hyvin maanparannusaineena ja se kompostoituu melko tehokkaasti jo lantavarastossa. Turpeen käyttö kuivikkeena alentaa typpipäästöjä ympäristöön.

Sahanpuru ja kutterinlastu ovat myös yleisesti käytettyjä kuivikkeita. Ne ovat helppoja ja miellyttäviä käyttää erityisesti vaalean värinsä ja raikkaan tuoksunsa vuoksi. Niillä ei ole yhtä hyvää nesteen- ja ammoniakinsitomiskykyä kuin turpeella. Kutterinlastu on kevyttä ja vaatii enemmän varastointitilaa. Se pölyää saman verran kuin turve. Puru- ja kutterilanta soveltuvat huonosti viljelyskäyttöön maanparannusaineena, joten niiden loppusijoitus saattaa muodostua ongelmaksi. Ne myös kompostoituvat huonosti kuluttaen samalla maan typpivaroja.

Olkea käytetään edelleen erityisesti pihattojen makuuhalleissa sekä varsovilla tammoilla. Oljen nesteen- ja ammoniakinsitomiskyky on huono. Silputtuna sen ominaisuuden paranevat. Olki tarvitsee paljon varastotilaa. Hyvälaatuisen oljen korjuu on haasteellista Suomen olosuhteissa. Vaikka oljen ravintoarvo on heikko, tarjoaa se hevoselle ajanvietettä. Oljesta karkaavan typen määrä on 20-kertainen turpeeseen verrattuna.

Muita kuivikkeita ovat muun muassa hamppu, pellava ja ruokohelpi, joilla on hyvä nesteen- ja ammoniakinsitomiskyky. Myös paperia, olkipellettiä ja puupellettiä käytetään. Näiden kuivikkeiden käyttöön vaikuttaa oleellisesti niiden saatavuus ja hinta.

Kuivikevalinnalla on suora vaikutus hevosen hyvinvointiin. Hevonen on riippuvainen hengityselimistönsä kunnosta ja tallin ilmanlaatu vaikuttaa suoraan hengityselimistön terveyteen. Talli-ilman epäpuhtaudet ovat pääosin peräisin kuivikkeista ja rehuista. Muun muassa ammoniakki heikentää keuhkoputken värekarvojen toimintaa ja lisää allergioiden yleistymistä. Huono ilmanlaatu altistaa kroonisen hengitystiesairauden kehittymiselle.

Energian säästämisessä auttaa suunnitelmallisuus

Hevosyrityksissä noin puolet energiasta menee lämmitykseen, viidesosa veden lämmitykseen ja loppu valaistukseen ja sähkölaitteisiin. Energiansäästössä oma toiminta on avainasemassa. Jotta energiaa voisi säästää, on tärkeää tietää mihin sitä kuluu. Lämmitystarpeen arvioiminen ja lämpötilan lasku tallissa sekä hyvä lämmöneristys säästävät energiaa. Kannattaa myös sijoittaa energiatehokkaisiin laitteisiin. Ovet ja ikkunat pidetään suljettuina. Ilmastoinnin säätöön sekä puhtaanapitoon kiinnitetään huomiota.

Kari Palvaila ELY-keskuksesta.

Eläinlääkäri Leena Väihkönen esitteli Orimattilan Hevosklinikan toimintaan.

Jätehuolto ja jätevedet

Jätteiden lajittelulla ja hyötykäytöllä vähennetään jätteiden määrää, mutta myös kustannuksia sekä ympäristövaikutuksia. Kaikkien tallien on liityttävä järjestettyyn jätteen kuljetukseen. Lannan lisäksi talleilla syntyy jätteitä mm. pilaantuneista rehuista, hevosenkengistä, rehusäkeistä ja –as-

tioista, paalinnaruista, -verkoista ja –muovista. Myös ongelmajätettä syntyy jonkin verran, esimerkiksi lääkkeet ja paristot. Neulat ja ruiskut käsitellään erikseen.

Talleilla syntyvien jätevesien määrä on yleensä melko niukka ja jätevesi on pääsääntöisesti melko puhdasta. Turvallisinta on kuitenkin varautua noudattamaan jätevesiasetusten määräyksiä myös hevostallien jätevesien osalta. Ensisijaisesti kannattaa harkita kunnalliseen jätevesijärjestelmään liittymistä, mikäli se on mahdollista. Muita vaihtoehtoja ovat umpisäiliö, maaperäkäsittely tai erilaiset pienpuhdistamot.

Tarhat, laitumet ja hevosurheilualueet

Hevoset liikkuvat tallin ympäristössä muille kotieläimille poikkeuksellisella tavalla. Niitä tarhataan ympärivuotisesti, ne ovat laitumella tai kokoaikaisesti pihatossa, niillä liikutaan pihaalueilla ja sen ulkopuolella, ne matkustavat tallille ja sieltä pois. Tästä johtuen ympäristövaikutukset kohdistuvat laajalle alueelle ja asettavat suuria vaatimuksia rakennetulle ympäristölle. Myös ympäristönsuojelukriteerit voivat vaihdella hyvin paljon eri alueilla. Tarhojen ja urheilualueiden perustamisesta on julkaistu artikkeli Hevosenomistajalehdessä 3/2011.

Hevostilojen ja yritysten rahoitusmahdollisuudet

Rahoitusmahdollisuuksista kertoi rahoitusasiantuntija Kari Palvaila Hämeen ELY-keskuksesta. ELY-keskus voi myöntää tukea rakentamiseen, laajentamiseen tai peruskorjaamiseen. Tuetulta rakentamiselta edellytetään, että ELY-keskus arvioi kustannusten kohtuullisuuden rakennusalalla yleisesti käytössä olevia yhtenäisiä kustannuksia käyttäen. Lisäksi edellytetään,

Tapio Perttunen kertoi ravitallin toiminnasta ja vastaili kurssille osallistuneiden kysymyksiin.

että rakentamisessa noudatetaan paikallisen rakennusvalvonnan, paloviranomaisen ja ympäristöviranomaisen antamia ohjeita.

Hakijan tulee toimittaa ELY-keskukseen kaikki tuen myöntämiseen tarvittavat asiapaperit määräajassa. Rakennushankkeeseen ryhtyvällä tulee olla hankkeen vaativuus huomioon ottaen riittävät edellytyksen sen toteuttamiseen sekä käytettävissään pätevä henkilöstö. Suunnittelu kannattaa aloittaa hyvissä ajoin, viimeistään noin vuotta ennen aiottua rakentamisen aloittamista. Tehtävät kannattaa aikatauluttaa ja miettiä mitä toimia tarvitaan, että valmis rakennus saadaan teholliseen käyttöön heti valmistuttuaan.

Yritystoimintaan voidaan myöntää myös investointitukea, yritystoiminnan käynnistystukea ja yrityksen kehittämistukea. Lisäksi ympäristötuen erityistukea voidaan myöntää alkuperäisrotujen kasvattamiseen (suomenhevonen).

– Kannattaa olla yhteydessä oman alueen ELY-keskukseen eri tukimahdollisuuksista, Kari Palvaila kehottaa.

Tapio Perttusen ravitallin katettu kävelytyskone on ahkerassa käytössä.